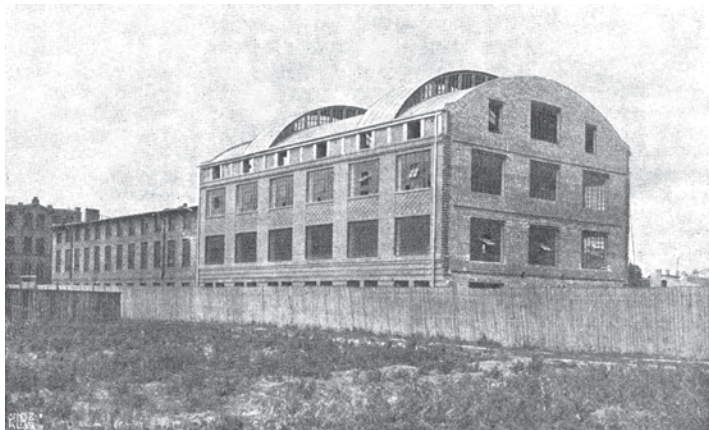

inż. KAZIMIERZ TADEUSZ SZPOTAŃSKI
(1887–1966)

Urodził się we Włocławku. Po ukończeniu gimnazjum w Warszawie, studiował w Wyższej Szkole Technicznej w Mit-tweidzie, a następnie uzupełnił studia na kierunku elektrotechnicznym Wydziału Maszynowego Politechniki w Charlottenburgu k/Berlina, gdzie uzyskał dyplom inżyniera – elektryka. Duże znaczenie dla zawodowego rozwoju Kazimierza Szpotańskiego miała owocna współpraca w AEG w Berlinie – z jednym z najwybitniejszych elektrotechników na świecie, wynalazcą silnika asynchronicznego, Polakiem urodzonym w Rosji, Michałem Doliwo-Dobrowolskim. Zdobyte doświadczenia (pracował m.in. w Charkowie i Rydze, gdzie kierował 600-osobową załogą) umożliwiły mu założenie w 1918 r. w Warszawie warsztatu elektrotechnicznego, wkrótce noszącego nazwę „Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpotański i Spółka” – pierwszego i największego w Polsce przedsiębiorstwa aparatury elektrycznej, które stało się kolebką polskiego przemysłu aparatów elektrycznych (po wojnie ZWAR, a następnie ABB ZWAR).

Fot. 1. Widok Fabryki Aparatów Elektrycznych K. Szpotański i Spółka S.A. od strony południowej. Po lewej stronie widać budynek niższy, tj. stary gmach fabryczny, po prawej zaś nowy gmach, który został wybudowany w 1928 roku

W sierpniu 1939 r. FAE zatrudniała ponad 1500 pracowników, w tym ponad 120 inżynierów. Innowacyjność, wprowadzenie nowoczesnych teorii i metod organizacji i zarządzania, w tym zasad dotyczących jakości produkcji, pracowitość i zdolności organizacyjne Kazimierza Szpotańskiego przyniosły rezultaty. Na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w 1929 r. otrzymał Złoty Medal za „całokształt produkcji, a w szczególności za wprowadzenie wyrobu: liczników elektrycznych”, a dyplom osobiście wręczył minister przemysłu i handlu RP inż. Eugeniusz Kwiatkowski.

Fot. 2. Licznik zalegalizowany przez Główny Urząd Miar jako typ BT 3 RTP 3,85. Urządzenie zostało wykonane przez FAE według najnowszych wówczas wymagań techniki, zarówno więc jego wykonanie, jak i kontrola wykonania dały gwarancję, aby licznik znalazł całkowite uznanie

Świadectwem bardzo wysokiego poziomu wyrobów FAE były liczne odznaczenia i wyróżnienia, także zagraniczne, m.in. na Wszechświatowej Wystawie w Nowym Jorku w 1939 r.

Niezwykle ważnym elementem życiorysu Kazimierza Szpotańskiego była jego działalność w czasie okupacji, kiedy to fabryka produkująca na potrzeby cywilne stała się miejscem konspiracji i ruchu oporu, a straż fabryczna rekrutowała się m.in. z żołnierzy AK batalionu „Zośka”. Kazimierz Szpotański przed wywózkami młodych ludzi na roboty do Niemiec skutecznie chronił dając im zatrudnienie i organizując „Prywatne Roczne Kursy dla Elektromontażystów” oraz praktyki zawodowe – w sumie dla ponad trzech tysięcy młodych ludzi. W 1942 r. Kazimierz Szpotański został aresztowany przez gestapo i przesłuchiwany w Al. Szucha, skąd trafił na Pawiak.

Po wojnie przystąpił do odgruzowywania i porządkowania budynków i organizowania na nowo zakładu produkcyjnego. Fabrykę Szpotańskiego w 1945 r. upaństwowiono; Kazimierz Szpotański pracował w niej na stanowisku dyrektora, w 1947 r. zwolniono go z pracy. Dzięki staraniom przyjaciół elektryków i energetyków K. Szpotański znalazł pracę w Centralnym Zarządzie Biur Projektów Budow-

nictwa Przemysłowego w Warszawie, gdzie pracował od sierpnia 1951 r. do grudnia 1956 r., tj. do momentu odejścia na emeryturę.

Fot. 3 i 4. *Fabryka Aparatów Elektrycznych K. Szpotański i Spółka S.A. (FAE)*

Na szczególne wyróżnienie zasługuje aktywność inżyniera K. Szpotańskiego w pracach Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Współzałożyciel SEP, a także jego prezes wybrany w 1938 r. na jednoroczną kadencję – w czasie okupacji faktycznie kierował tą organizacją, formalnie będąc I wiceprezesem (nowo wybrany prezes SEP znalazł się w przededniu wybuchu wojny za granicą). W czasie okupacji Zarząd SEP odbył 167 posiedzeń, opracowywano projekty elektryfikacji Polski, funkcjonowała m.in. Komisja Elektryfikacji Kraju oraz Komisja Normalizacji Elektrotechnicznej, a nawet Komisja Słownictwa Elektrycznego, wygłaszano odczyty, prowadząc w konspiracji ożywioną działalność organizacyjną, pomagając, także materialnie, członkom SEP oraz ich rodzinom.

Jego działalność i zasługi dla polskiej elektryki i dla SEP znalazły uznanie. Po wojnie, na jubileuszowym Zjeździe SEP z okazji 40-lecia działalności Stowarzyszenia, inż. Kazimierz Szpotański został udekorowany Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Krzyżem Kawalerskim tego orderu udekorował go już przed wojną sam prezydent RP Ignacy Mościcki. Na froncie domu, gdzie mieszkał w ostatnich latach, życia umieszczona została tablica pamiątkowa z jego podobizną, w 10. rocznicę śmierci odsłonięto tablicę pamiątkową na murach jego dawnej fabryki w Międzylesiu. Nazwisko Kazimierza Szpotańskiego nosi ulica wiodąca do jego fabryki – na trasie od Anina do Międzylesia i w Bełchatowie w dzielnicy Edwardów.

Fot. 5. Prezydent RP Ignacy Mościcki i delegacja elektryków: Kazimierz Szpotański, Alfons Hoffman i Józef Podolski

Stowarzyszenie Elektryków Polskich w 1969 r. nadało pośmiertnie Kazimierzowi Szpotańskiemu najwyższe wyróżnienie SEP – tytuł członka honorowego SEP. Dla uczczenia jego zasług Stowarzyszenie wydało pamiątkowy Medal im. inż. Kazimierza Szpotańskiego przyznawany osobom, które zasłużyły się dla przemysłu elektrotechnicznego – zwłaszcza w dziedzinie aparatów technicznych oraz osobom, które mają szczególne osiągnięcia w zakresie aparatury elektrycznej.

Kazimierz Szpotański zmarł 10 lipca 1966 r. w swym domu w Warszawie.

W grudniu 2013 r. minęła 126 rocznica Jego urodzin. Z tej okazji na grobowcu śp. Kazimierza Szpotańskiego na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie delegacja SEP złożyła w imieniu władz Stowarzyszenia Elektryków Polskich wiązankę kwiatów oraz zapaliła symboliczny znicz.

*Opracowano na podstawie artykułu
„Niecodzienna saga rodu Szpotańskich – inżynierski pragmatyzm z romantyzmem w tle”
zam. w magazynie „Urządzenia dla energetyki”, nr 6/2006.
Zdjęcia wyszukał i zamieścił TM*